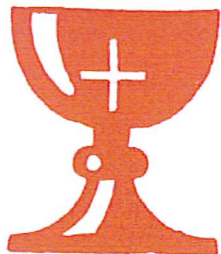
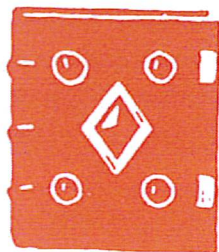

RE-FORMATIO

Meddelelser om Kirkelig Fornyelse

ISSN 0900-8519

Inkarnationen af Hildegard af Bingen. Se nærmere forklaring på side 102.

Julebilledet på forsiden. Inkarnationen af Hildegard af Bingen.

Hildegard ser skabelse og forløsning i ét syn: Først det øde, mørke verdens rum (det sorte bælte tværs over billedet) og så den lysende flamme (den gule kugle): Guds Ånd, som springer ned og befrugter universets moderskød. Seks gange springer gnisten: De seks skabelsesdage. Til sidst overskygger Guds Ånd den *"lille klump ler"*, der nu rejser sig op som et levende menneske: Den hvide skikkelse overst til højre. Men Adam vender sig bort (han rører ikke blomsten, men snuser kun til den) og vil være sin egen herre og falder derfor ned i mørket: Den røde, faldne skikkelse, der har revet hele skaberværket med sig i undergangen: *"Mørket bredte sig over hele luftkuglen"*.

Men nu stiger Morgenrøden frem: Jomfru Maria. Og igen springer Helligåndens gnist lige som i den første skabelse, og *"Den nye Adam"* fødes som *"Lysmennesket"*. Hildegard ser nu Kristi vældige kamp mod mørket og Hans endegyldige sejr i opstandelsen, hvor Han tager *"gamle Adam"* ved hånden: Genrejser ham, så han selv kan gå ud af mørket – genfødt til det nye liv i Kristus.

Redaktionelt

Farvel og tak –

Velkommen og god arbejdslyst!

Med dette nummer holder jeg op som redaktør af Re-formatio. Det har været spændende, morsomt og inspirerende at have med at gøre. Jeg har sjældent manglet stof – snarere har der været lidt for meget. Skulle jeg stå og mangle noget, G var det ikke værre, end at jeg selv kunne producere det.

Jeg har prøvet at være utraditionel, jeg har prøvet at provokere, hvad nok ikke har behaget alle, og jeg har prøvet at betræde nye veje – indholdsmæssigt og lay-out-mæssigt. Værre kan det vist ikke være! Men nu slipper I så for det! Under alle omstændigheder har jeg været utrolig glad for tjansen og for at have prøvet kræfter med redaktørjobbet.

Efter mig kommer så Steen Sunesen, som I allerede har haft fornøjelsen at kende. Jeg ved, at han kan sit fag. Han ved betydeligt mere end jeg om lay-out og

computerteknik, og han kan også skrive. Derfor vil jeg bede jer tage godt imod ham. Velkommen og god arbejdslyst, Steen!

Dette nummer bliver så et julenummer, og det fremgår ikke alene af H.O. Okkels' prædiken, men også af forsidebilledet, som er malet af Hildegard af Bingen og udtrykker inkarnationen. Ganske vist skal der en forklaring til, for Hildegard er som mystiker også meget symbolsk – . Den forklaring findes inde i bladet på side 102 tillige med en artikel om Hildegard af Kirsten Kjærulff., der vel nok er vores bedste Hildegard-kender.

Derudover bringes et essay – sådan kalder jeg det – af Søren Ruager, der et helt liv igennem har forsket i Ny Testamente. Det handler om gudsbilledet i Bibelen, og det er et særdeles centralt spørgsmål, når vi snakker kristendom.

Med udgangspunkt i Anders Raahauges kommentar i Jyllands-Posten om *"Det tynde øl"* er der en lille kommentar om tidens yndlingstanker og kristendom. Den hedder meget provokerende: *"Undgå for alt i verden kristendommens strømførende kerne – hvis du vil frem i kirken"*.

Dernæst er der en artikel, hentet fra internettet, af Armin Schwibach, som jeg ikke ved, hvem er, om at *"flere og flere konverterer til kristendommen"*. Midt i det bombardement af åndsvag og fordummende ateisme, som vi er vidne til, er det velgørende og opmuntrende med et budskab om, at det alligevel går kristendommen ganske godt i verden. Rejs op dit hoved, al kristenhed! Med et sådant budskab slutter jeg så min virksomhed som redaktør.

Prædiken

Med os han bytter så underlig

Juleprædiken over St. Lukas 2.1-14.-

Af Hans Olav Okkels"

Det skete i de dage". Med disse ord indleder Lukas det afsnit, hvor han beretter om Jesu fødsel. Men hvad var det egentlig, der skete? – Det får vi på i epistelen fra Hebr.1: "Efter at Gud forud mange gange og på mange måder havde talt til fædrene ved profeterne, har han nu ved dagenes ende talt til os ved sin Søn, hvem

han har indsat som arving til alle ting, ved hvem han også har skabt verden.” - Der skete altså det, at Guds Søn nu tillige blev Marias søn og dermed et menneske. - Det nye er ikke, at Gud taler. Det gjorde Han også gennem profeterne, nej, men nu kommer Gud til os i Jesus. Og vi hører, at Gud har skabt verden ved Ham. Han er – hedder det – ”Hans herligheds afglans og hans væsens udtrykte billede.”

I andre religioner som Jødedom og Islam – vil man sige, at sådan noget, kan ikke ske, man kan ikke tænke sig, at Gud bliver menneske, at et menneske født på et bestemt tidspunkt – da Augustus var kejser – tillige er evig Gud. Vor egen fornuft er tilbøjelig til at istemme, at det ikke kan ske. - ”Men det skete”, hedder det hos Lukas ”factum est” i den latinske oversættelse. Det er et faktum – ikke en myte. Der, hvor mennesker i filosofi og religion og ved drømme om reinkarnation forgæves har søgt at nå op til Gud, der har Gud valgt at komme ned til os, så barnet i krybben virkelig er Guds Søn, som det hedder i en julesalme:

Han, som var frygtelig
og utilgængelig
i sin høje bolig,
han nu i barnedragt
har sig i krybben lagt
med vort støv fortrolig.

Hvorfor skete det? Hvorfor fortsatte Gud ikke blot med at tale gennem profeter? – Profeter har kunnet kundgøre Guds plan, men Gud alene kan udføre sin plan. Profeter kan revse synden, men alene Guds Søn kunne sone menneskers synd, så vi må tro, at synden ikke længere skiller os fra Gud.

Født er Herren af en mø,
og vi ej fødes til at dø.
Gud med os, Immanuel.

Synger vi. Gennem profeter har Gud skænket sit folk et håb om frelse, men først med Jesus har Gud selv besejret vor død, så vi må tro, at Han, som julenat fik del i vor dødelige menneskenatur, også vil give os del i sin udødelige, guddommelige natur.

Det var ikke sært, at en himmelsk herskare måtte vise sig på jorden ved Jesu fødsel, for i Ham bøjede Himlen sig ned mod jorden, så sandt som ”i Ham bor hele Guddomsfylden legemligt”, som der ordret står i Kol 2.9. – Men kan vi, som

lever så længe efter og så langt borte fra Bethlehem få del i dette underfulde, at Gud lod sin Søn blive menneske? Når englen siger ”Frygt ikke; thi se, jeg forkynder jer en stor glæde, som skal være for hele folket. Thi Eder er i dag en frelser født” – er vi så med i det folk, som får del i denne glæde? – Vi er jo ikke født ind i Gudsfolket Israel. Men selvom Guds Søn blev menneske på et bestemt tidspunkt og i et bestemt folk, så har Han selv befalet, at alle folkeslag skal gøres til Hans disciple gennem dåb og oplæring. Og vi er døbt ind i Gudsfolket – altså i det folk, som der tænkes på med ordene ”en glæde, som skal være for hele folket.”

Og i den hellige Nadver fortsætter Julens hemmelighedsfulde under: foreningen af himmelsk og jordisk. Som barnet i krybben virkelig er sand Gud, således er brød og vin i Nadveren virkelig Jesu legeme og blod, når vi på Jesu befaling velsigner dem og dermed inddrager dem under Jesu indstiftelse af Nadveren. Og vi indbydes til at tage imod Jesu legeme og blod i tro på, at vi derved får del i velsignelsen fra det offer, som Jesus bragte på korset til soning af menneskers synder. Der bringer vi i ihukommelse for Gud, at Jesus har bragt offeret for os, og dermed genoprettet forbindelsen mellem himmelsk og jordisk også for os.

Juleevangeliet slutter med englenes sang: ”Ære være Gud i det højeste og fred på jorden i mennesker, der har Guds velbehag.” - Ud over jorden er englenes julesang indgået i liturgien, så alle højmesser ud over advent og faste rummer denne lovsang. - Det er udtryk for to vigtige ting. -

1. Vi fejrer altid gudstjeneste i kraft af Julen Det er den Jesus, hvis fødsel englene forkynder, som også er midtpunktet i den gudstjeneste, som vi fejrer. Ligesom hyrderne ikke skulle blive ude på marken, men skulle gå til Bethlehem for at finde barnet Jesus, således gælder det for os: Vi må i kirke, thi
Kirke! Du er vort Bethlehem,
og alle små derinde,
efter som det er sagt til dem,
skal deres frelser finde
med juledags evangelium
i hjertekammerets krybberum.

Vi må være med i menighedens gudstjeneste – fejre den hellige Nadver, hvor Julen rykker os nær, for at vi kan få del i det himmelske liv, som Jesus har købt os på korset. – og

2. Gud vil ikke nøjes med englesang. Gud har skabt os mennesker i sit billede med frihed og ansvar, fordi Han vil lovprises – ikke kun af engle og ikke kun af den øvrige natur, men også af os mennesker. Han tvinger os ikke med magt ind i lovsangen, men drager os ved Kristi kærlighed ind i lovsangskoret, hvor vi giver Gud æren, fordi Han sendte sin Søn til jorden for at give os del i sin fred og velsignelse, som det hedder i salmen:

O han oplader på ny den dør
til glædens paradis,
som længe for os stod lukket før,
ham være lov, tak og pris.”

Og døren til glædens paradis kunne intet syndigt menneske åbne – ikke engang en profet, Derfor gjorde Gud det selv ved i sin Søn at tage del i vor menneskenatur dog uden synd, for at vi ved at modtage nådemidlerne i tro må få del i guddommelig natur. Amen.

Artikel

Hildegard af Bingen

(1098-1179)

Af Kirsten Kjærulf

Allehelgensdag 1106 overgav den fromme ridder Hildebert af Bermersheim og hans hustru deres lille 8-årige datter Hildegard til benediktinerklosteret på Disibodenberg i Rhinlandet. Barnet var synsk, så derfor erkendte forældrene, at hun af Gud var bestemt til en helt særlig opgave i Kirken. Hildegard blev da også en stor seer og en af middelalderens mest betydningsfulde personligheder. Hun regnes i dag for en af de største skikkelser i den kristne mystiks historie.

Da hun var 49 år gammel, fik hun Kirkens officielle accept som profet med Pavens pålæg om offentligt at forkynde, hvad Gud åbenbarede for hende i visionerne. Til trods for, at hun var kvinde og nonne, blev hun af sin samtid anset for at være tidens største kapacitet inden for både teologi, lægekunst, naturvidenskab og politik, samtidig med, at hun var digter og komponist. I store værker nedfældede hun sine visioner i ord, i noder og i farvestrålende billeder. Hun grundlagde som abbedisse to nye benediktinernonneklostre: Det første på Rupertsberg ved Bingen (1150) og det andet på den anden side af Rhinen i Eibingen ved Rüdesheim (1165). Her ligger den dag i dag et stort og blomstrende kloster, Abtei St. Hildegard, som nu er centrum for en omfattende Hildegard-forskning.

På sine gamle dage rejste hun rundt i Tyskland til hest eller med skib og holdt offentlige tordentaler mod Kirkens ydre og indre fjender: Mod gnostiske kættere, som udefra underminerede den kristne tro, og mod de præster og lægfolk, som indefra nedbrød Kirken med verdsliggørelse og forfladigelse. På denne tid var stadig flere mennesker begyndt at anfægte Kirkens guddommelige status. De anså derfor dens teologi og moral for konservativ og autoritær: Gnostikerne mente, at de bedre kunne finde Gud i deres eget indre ved meditation eller askese, og at de derfor slet ikke behøvede Kirken og sakramenterne. Mange af Kirkens egne folk mente, at kaldet til Kristi efterfølgelse og et liv i hellighed var alt for strengt og urealistisk, og at det derfor ikke skulle tages så alvorligt.

Men Hildegard så i sine visioner, at hvis man glemmer Kirkens guddommelige dimension, glemmer man, at den er Kristi mystiske legeme, som langsomt skal vokse, til den i tidens fylde omfatter alt det skabte, det synlige og det usynlige i Himmelen, på jorden og under jorden. Så reducerer man den til en menneskelig instans. Så modarbejder man Guds frelsesplan, den verdensomspændende Kristus-proces. Så falder verden fra hinanden i meningsløse atomer. Så fortaber mennesket sig ud i egoisme, materialisme, fremmedgørelse og ensomhed. Så udnytter og ødelægger vi hinanden og naturen: *"Og jeg hørte, hvordan elementerne i et vildt skrig vendte sig mod Gud: Menneskene vælter os omkring som i en kværn med deres onde gerninger.....Luften udspyr urenheder på grund af menneskene og udsender naturstridig og usund fugtighed, som får alt til at visne."*

Det er denne kristne helhedsopfattelse, som i dag gør Hildegard af Bingen så nærværende: *Alt* er omfattet af Guds kærlighed. Den er som en uendelig stor kugle, der omfatter tid og evighed, natur og kosmos, menneskeheden og hvert enkelt menneske i dets egen konkrete personlighed, med legeme og sjæl. Det er denne helhed og hellighed, vi længes efter i vor moderne opsplittede og materialistiske verden.

Centrum i universet, i Guds kærligheds kugle, i tiden og i evigheden, er Kristusmysteriet, inkarnationens mysterium: At Gud blev menneske i Jesus Kristus, *ikke* som myte eller arketype, *ikke* som et metafysisk ideal, men som et menneske af kød og blod i den historiske, konkrete virkelighed. Det er kernen i al kristen mystik og særlig klart hos Hildegard. Hun viser os, at dette mysterium ned igennem historien er en levende realitet i Kristi Kirke, Hans mystiske legeme, i Hans sakramenter og i Den hellige Skrift. Det betyder, at Han er den *levende, medvandrende* Gud, universets og historiens Herre.

Det er i kraft af denne konkrete og levende virkelighed, Gud vil realisere den frelsesplan, som Paulus skriver om (Ef.1,10): "*i tidernes fylde at sammenfatte alt i Kristus, både det himmelske og det jordiske*". For Gud blev menneske for at guddommeliggøre menneskene og sammen med dem hele skaberværket. Gud siger i en vision til Hildegard: "*Min Søn er menneske. Han løfter dem ved sin nåde og ved sin pagt op i sit skød. Over de højeste himle løfter Han dem op, så at de bliver lemmer på Hans legeme. Derfor åbenbares mennesket i Guddommens inderste mysterium i sin menneskenatur. Ingen engel og ingen anden skabning blev sådant til del, for min Enbårne antog til menneskeslægtens frelse menneskenatur af jomfruens legeme. Derfor bærer Han færene i sit hjerte. Han bærer menneskene i sit blod.*" (En Basun for Guds mund s 77).

Musikken er et hørligt udtryk for Guds skønhed og den kosmiske orden. Dens fysisk-matematiske forhold, tonernes svingninger er i "Symphonia", dvs i overensstemmelse med universets guddommelige struktur, med sfærerne harmoni, der indgår i englesangen for Guds trone. Derfor er musikken hellig - ikke som i dag, hvor den ofte kun skal *fryde* øret og *adsprede* sindet. Nej, tværtimod skal den *samle* det i dets inderste væsen: i Gud.

Musikken er en bro mellem Himmel og jord. Den er derfor altid lovsang til universets Herre og en vej til sjælens enhed med Gud.

Hildegard fik ingen videnskabelig uddannelse, hverken i musik eller i andre af de syv "frie kunster" (artes liberales). Hun fik sine sange direkte fra Gud i sine visioner. Derfor er de intuitive, karismatiske, vildsomt blomstrende. Ligesom sangenes tekster er også tonerne udtryk for sjælens jubel over Guds kærlighed til mennesket, som Han skabte i sit billede og satte som sin medregent og medansvarlige over hele skaberværket. Hildegard hører Gud sige:

"Med min mund har jeg kysset mit skaberværk, denne skabning, som jeg formede af jordens ler. På enestående måde har jeg omfavnet denne skabning i kærlighed. Og således har jeg ved min ildfyldte And forvandlet den til et menneske. Og til ham gav jeg hele verden, for at den skulle tjene ham."

Derfor er Hildegards visioner fyldt med musik: Citer og psalter, horn og basuner, fløjter og orgler, pauker og cymbler bruges i stadig nye symbolske betydninger. Hun hører den himmelske stemme sige: "*Lov Ham med den dybe underkastelses barpeklang og i den honningfyldende lovsangs citerspil. Lov Ham med dødsbengivelsens pauke og i jubelens kædedans. Lov Ham med menneskenes frelses strengespil og med Guds barmhjertigheds fløjte.*". . . "*Som med én sjæl og ét hjerte priser disse sange Himmelens herlighed. Deres melodier løfter dét op imod det høje, som ordet taler. Sådan fornemmer du, o menneske, når tonerne omfavner ordene, den sang, som forkynnder mysteriets dybe ord.*"

Kirsten Kjærulff har bl. a. skrevet:

Den ildfyldte kraft, middelalderens mystik hos Hildegard af Bingen,

Gyldendal 1992. Nyt oplag 2008. 253 sider. Kr. 195,00

Hildegard af Bingen, en basun for Guds mund, Anis 1995.

Re-formatio's Forlag

Peter Østerby-Jørgensen: . . . i dette dit hus . . . Udvalgte prædikener.

2006. 156 sider. Kr. 150,00

Hans Nielsen: Ideologi eller Kultur. Opgør med den børnefjendske kultur.

2005. 190 sider. Kr. 100,00

Hans Olav Okkels: Om forvaltningen af Den hellige nadver. Nogle

pastoralteologiske overvejelser. 2008. 40 sider. Kr. 40,00

Poul Ulsdal: En vej til højirkeligheden. Artikler. 2006. 82 sider. Kr. 50,00

Den usynlige Guds billede

Guds billede i Bibelens budskab¹

Af provst, lic.theol. Søren Ruager, Kollund

Begrebet "Guds billede" leder uvilkårligt vore tanker hen til Bibelens første blad: fortællingen om menneskets skabelse i Guds billede (1 Mos 1,26-28). Her tør vi også forvente svar på de mange spørgsmål, som uvilkårligt melder sig i diskussionen med naturvidenskaben eller rettere - ikke med naturvidenskaben som sådan, men - i diskussionen mellem kristentroen og nogle bestemte naturvidenskabelige teorier². Hvad/hvem har vi vel at takke for, at vi er til? Tilfældet eller Guds skabervilje? Er mennesket bare et højere udviklet pattedyr eller Guds billede? Vender vi os til Bibelen, lades vi netop ikke uden svar. Ved Guds befaling og med Guds velsignelse over sig bliver mennesket til og får anvist sin stilling i forhold til den øvrige skabning. Men menneskets uforklarlige oprør mod Guds gode vilje i skabelsen - det oprør, som vi kalder for syndefaldet - har fordunklet billedet. Da er det, at Gud i frelsens værk stiller os mennesker sin egen Søn for øje, "Kristus, som er Guds billede" (2 Kor 4,4), så at vi "forvandles efter det billede, vi skuer, fra herlighed til herlighed" (2 Kor 3,18). Det er om denne Guds frelsesvilje, vi synger med den islandske salmedigter Hallgrímur Pétursson: Gud glemte ej sit billed / han kendes ved sit barn³. Eller som Regin Prenter understreger i sin dogmatik: "Genløseren er den samme som skaberen og forfølger samme mål i genløsning som i skabelse"⁴

¹ Forelæsning ved Dagar för Kyrka och akademi på Hjelmserydsstiftelsen 11.-12. august 2008.

² Se nærmere Jais H. Tinglund, art. *Skabelsen*, i Lohses Store Bibelleksikon Bd. 3, Fredericia 2000, 367.

³ Den danske Salmebog 1953 nr. 616 v.3.

⁴ Regin Prenter: *Skabelse og genløsning. Dogmatik* 3.udg. København 1962, 267.

Glæden over Guds skaberværk

Så vil vi da begynde med at genkalde os det bibelske vidnesbyrd om menneskets skabelse ved Guds mægtige ord. Det er om det ord, evangelisten Johannes vidner og siger: "I begyndelsen var Ordet, og Ordet var hos Gud, og Ordet var Gud. Dette var i begyndelsen hos Gud. Alt er blevet til ved det, og uden det blev intet til af det, som er" (Joh 1,1-3).

Læser vi skabelsesberetningen 1 Mos. 1,1ff i sin helhed, må vi uvægerligt fyldes af glæde over Guds skaberværk, ja, vi indbydes til at tage del i Guds egen glæde over det. Det hedder i 1 Mos 1,31 ved afslutningen af Guds skaberværk: "Gud så alt, hvad han havde skabt, og han så, hvor godt det var.". Allerede ved afslutningen af den enkelte skabelsesdag bliver det igen og igen slået fast, at Gud så, hvor god den enkelte del af skaberværket var (1,4.10.12.18.21.25). Her, ved fuldendelsen af den sidste del deraf, mennesket som skabningens krone, lyder det endnu engang - og endnu stærkere: "og han så, hvor godt det var". Og vi mennesker indbydes til at drage den slutning, som ligger lige for: Det kunne slet ikke være bedre! Fra Guds hånd er der ikke sat noget ondt ind i verden. Når vi tænker på skaberværket og vover at stille os ind for den almægtige Gud, bliver der ikke andet tilbage end at prise Ham, der har skabt verden så fuldkommen. - Når vi dernæst - og hvem kan lade være med det! - tænker på alt det, som forstyrrer indtrykket af en god og fuldkommen verden, ved vi også, at vi må søge årsagen hertil, ikke hos Gud, men hos hans oprørske og trodsige skabning, sådan som vi kan læse om det i syndefaldsberetningen. Men det er en anden historie!

Vi vil her afrunde betragtningen af Guds gode skaberværk med at lytte til nogle vers af Davids vidunderlige lovprisning af Guds skaberværk i hans Sl 8: (v4) "Når jeg ser din himmel, dine fingres værk, månen og stjernerne, som du satte der, (v5) hvad er da et menneske, at du husker på det, et menneskebarn, at du tager dig af det? (v6) Du har gjort det kun lidt ringere end Gud, med herlighed og ære har du kronet det. (v7) Du har gjort det til hersker over dine hænders værk, alt har du lagt under dets fødder, (v8) får og okser i mængde, selv de vilde dyr, (v9) himlens fugle og havets fisk, dem, som færdes ad havenes stier. (v10) Herre, vor Herre! hvor herligt er dit navn over hele jorden!"

Salmisten undrer sig over himlen, men også over mennesket og dets stilling i Guds skaberværk. Hvoraf kommer det? Hvad er der vel ved os mennesker, som fortjener større opmærksomhed? Er vi ikke blot som støvfnug i verdensaltet?

Foretager vi en sammenligning mellem himlen og menneskene på jorden, vil en sådan sammenligning på ingen måde falde ud til vores fordel. Vore mål svinder jo ganske ind ved siden af dem, der gælder i universet, også målet på vore livsdage. Sammenlignet med himmellegemernes ærværdige alder er den tid, vi får forundt her, blot som et åndepust, nærmest at ligne med blomstens kortvarige eksistens: i dag blomstrer den, i morgen er den allerede visnet (jf. Sl 103,15f). Ja, selv vor højt besungne fornuft rækker ikke nær til at udforske og begribe verdensaltet.

Men nu sker det virkeligt forunderlige: Gud ser på sit menneske; han er det nær og han har det kær. At himmelens og jordens Skaber beskæftiger sig med os mennesker, det er tilværelsens største under.

Hvor let kunne det spørgsmål ikke snige sig ind og tage magten over os: "Hvad har jeg at betyde i den store husholdning?" "Hvem bekymrer sig vel om mig?" Når sådanne tanker melder sig, skal vi vende tilbage til Davids Sl 8,4f.: "Når jeg ser din himmel, dine fingres værk, månen og stjernerne, som du satte der, (v5) hvad er da et menneske, at du husker på det, et menneskebarn, at du tager dig af det?"

Forholdet er virkelig det, at den selv samme Gud, som har skabt den underfulde natur, som omgiver os, og som stadig sørger for hvert træ og hver plante, ja, for hvert eneste levende væsen, stort eller lille, han har heller ikke glemt os, sine menneskebørn. Vi har jo gennem Jesus Kristus lært ham at kende som vor far i himmelen.

Ja, som kristne har vi den tro, at Gud selv i dåben har taget mod os og gjort os til sine børn. Det er en værdighed uden lige - men rummer samtidig en uendeligt stor forpligtelse. Derfor er det næste, vi må se på:

Ansaret for Guds skaberværk

Igen må vi vende tilbage til skabelsesberetningen og lytte til vidnesbyrdet om menneskets skabelse og om den enestående plads, Gud har tildelt mennesket i forhold til den øvrige skabning. 1 Mos 1,27-30: "Gud skabte mennesket i sit billede; i Guds billede skabte han det, som mand og kvinde skabte han dem. (v28) Og Gud velsignede dem, og Gud sagde til dem: "Bliv frugtbare og talrige, opfyld jorden, og underlæg jer den; hersk over havets fisk, himlens fugle og alle dyr, der rører sig på jorden!" (v29) Gud sagde: "Nu giver jeg jer alle planter, der sætter frø, på hele jorden og alle træer, der bærer frugt med kerne. Dem skal I have til føde; (v30) til alle de vilde

dyr og til alle himlens fugle, ja, til alt levende, der rører sig på jorden, giver jeg alle grønne planter som føde." Og det skete."

Hvilken uhørt tanke - når vi tænker efter - mennesket som et væsen, der i sin skikkelse ligner Gud! Uden at tage noget tilbage i dette udsagn, gør den bibelske forfatter det lige så klart, at mennesket ikke har ret til at pukke på denne lighed med Gud og gøre sig hovmodig. Mennesket er skabt i Guds billede, så det ligner Gud, men vi skal huske dette: der er tale om at ligne Gud, ikke at være Gud lig; mennesket blev gjort "kun lidt ringere end Gud", som David udtrykker det, men altså "ringere". - Endelig mærker vi os ordene: "Gud skabte". Det er altså kun i sin skabthed, at mennesket har gudbilledlighed. Mennesket skal forstå sig i at forveksle sig selv med Skaberen! Mennesket er skabt, er selv en skabning, men en skabning, som bærer Guds træk, og som netop derved skiller sig ud fra den øvrige skabning. Vi må forstå, at det er i kraft af sin gudbilledlighed, at mennesket indtager den stilling, det gør i forhold til den øvrige skabning. Det er en afglans af Guds egen kongelige glans, som her falder over mennesket. Gud breder så at sige en flig af sin kongekåbe over det menneske, som han har skabt til at leve i sin nærhed, så at det kan svare ham og tjene ham.

Det herredømme over jorden, der tales om, når det hedder: "underlæg jer den; hersk over havets fisk, himlens fugle og alle dyr, der rører sig på jorden" (1 Mos 1,28), skal altså tjene til at herliggøre Gud. Hvis mennesket opkaster sig til diktator og udøver et ubarmhjertigt herredømme over skabningen, røver dens ressourcer og lægger alt øde omkring sig - og vi kan frygte, at det er godt på vej i den retning; tænk blot på den miljøregning, der bliver stadig dyrere for os og vore efterkommere! - hvis mennesket altså fremturer ad denne bane, må vi forstå, at denne holdning er afgrundsdybt forskellig fra den, Guds ord sigter til. Her hedder det: "Gud velsignede dem og sagde: Bliv frugtbare og talrige, opfyld jorden, og underlæg jer den (1 Mos 1,28a)". "Gud velsignede...". Når Gud har indsat mennesket til at være sin bemyndigede hersker over den øvrige skabning, beror det altså på Guds velsignelse og skal det tjene til at føre hans velsignede vilje igennem - også her på jorden. Med andre ord: Mennesket skal herske ved at tjene Gud, sin Skaber. Som skabt i Guds billede er mennesket af Gud bestemt til at leve i troens og lydighedens personlige forhold til sin Skaber.

Dette være sagt i et opgør med det syn, som ser mennesket som tilværelsens alt beherskende akse. I en afhandling om Karen Blixens syn på Gud og mennesker

berører nu afdøde lektor Søren Nordentoft denne problemstilling. Det sker bl.a. under henvisning til en beretning i Blixens erindringsroman "Den afrikanske farm". En svensk professor i zoologi ved navn Landgreen har søgt tilladelse hos Vildt-departementet i Kenya til at skyde 1500 collabus-aber på Elgonbjerget. Han ønsker at dissekere sine ofre i videnskabeligt øjemed for nemlig at finde de små fostre inden i hunaberne og registrere udviklingen af deres storetå.

Når man kender Karen Blixens kærlighed til dyr og respekt for dyrene, forstår man umiddelbart, at denne professor for hende måtte stå som indbegrebet af vesteuropæernes selvovervurdering. Alt omkring sådan en mand reduceres til brikker i hans eget spil. Intet har sit mål og sin mening i sig selv over for eller uden for mennesket. Han står slet og ret som repræsentant for en gennemført menneske-centreret livsbetragtning.

Ikke desto mindre siger professoren en dag følgende til hende, åbenbart efter en tur ude i det storslåede bjerglandskab: "Jeg skal fortælle Dem en interessant oplevelse, jeg har haft. Oppe på Mount Elgon fandt jeg det et øjeblik muligt at tro på Guds eksistens. Hvad synes De om det?" Karen Blixen sagde, at det var en interessant oplevelse. Samtidig tænkte hun for sig selv, at et lige så interessant spørgsmål kunne være: "Havde det, oppe på Mount Elgon, været muligt for Gud et øjeblik at tro på professor Landgreens eksistens?"

Den underfundige drejning, Karen Blixen giver sagen, antyder et andet syn på Guds rolle end det, professoren repræsenterer. Gud er ikke en brik i menneskets spil – hvis man da i det hele taget bekymrer sig om ham – mennesket er en brik i Guds spil. Gud er ikke noget sekundært, som man i tilfældige ledige stunder kan finde det interessant at afstå en lille plads til i ens i øvrigt humant strukturerede univers. Men Gud er det absolut primære, hvorfra alt andet får sin mening og betydning. Han er forfatteren til hele det drama, der hedder tilværelsen eller verdenshistorien. Et menneskes liv har kun mening, slutter Søren Nordentoft, i samme grad, som det indordnes under Guds husholdning⁵.

Så skal menneskets fortrin frem for den øvrige skabning da ikke være dets overmod, men det forhold, at mennesket til forskel fra den øvrige skabning er udrustet med

evnen til at tale og bede. Det viser, at Gud har skabt os og velsignet os til at blive i fællesskabet med sig. De vældige evner, mennesket i kraft af sin gudbilledlighed har fået til at skabe og herske på jorden, er alle bestemt til at tjene Guds formål. Ham skal vi åbne os for, ham skal vi ære, elske og love, ham, hvis velsignelse er livets kilde.

Så er da himlen og jorden, dvs. hele universet, gennemtrængt af Guds skabervilje. Hvor trygt at leve i troen på Guds skabermagt og skabervilje! Som Regin Prenter understreger det i sin kristenlære for lægfolk, er at være til altid også ensbetydende med at vare (ved)⁶. Når Gud giver alt det, som er, at være, giver han det også at vare ved og stadig på ny at blive til. Eller med et klassisk theologisk begreb: Gud opholder sit skaberværk gennem sit nådige forsyn, for at det må nå det mål, han i sin kærlighed har sat for det. Det er også grunden til, at Jesus advarer mod bekymringerne og giver os at hvile i troen på, at "ikke en spurv falder til jorden, uden jeres Fader er med den" (Matt 10,29)

Så tager ansvaret for Guds skaberværk da sin begyndelse, hvor vi mennesker på ny lærer at bøje os for Guds majestæt. Det er – som vi har lært i Luthers lille Katekismus – først ved at frygte Gud, at vi bliver al anden frygt kvit. Det forholder sig helt, som apostlen Paulus siger i 1 Tim 6,6: "Vist er det, at gudsfrygt sammen med nøjsomhed bærer lønnen i sig selv". Hvordan vove at bringe et begreb som "nøjsomhed" på bane blandt os nutidsmennesker, som er blevet vænnet til at bruge og forbruge i én uendelighed! Men inderst inde føler vi nok, at apostlen har ret. Hvor meget vi end selv mener at have brug for, så er der dog kun ét, som vi ikke kan være foruden – og det er Gud og hans nåde. Som det engang lød til apostlen selv: "Min nåde er dig nok; for min magt udøves i magtesløshed" (2 Kor 12,9).

Før vi vender os til det nytestamentlige vidnesbyrd om Guds billede, vil vi søge at sammenfatte, hvad Det gamle Testamente lærer os. Hvor det i Bibelens omverden var selvfølgeligt at udføre billeder af den guddom, som man ærede, forbyder dekalogens 2. bud – som et klart modstykke til denne praksis – udtrykkeligt udførelsen af enhver form for religiøse billeder, det så kaldte billedforbud. De tekster, vi har været inde på, lægger da heller ikke op til overvejelser i den retning. Endvidere står det klart, at materialet ikke viser interesse for spørgsmålet om, hvori

⁵ Søren Nordentoft: *Livets mening og meningsløshed*. København 1997, 143.

⁶ Regin Prenter: *Kirkens tro. En kristenlære for lægfolk*. København 1964, 59.

gudbilledligheden består; her peges ikke på egenskaber af den ene eller anden høje art, så som værdighed, personlighed eller andet i den retning. Derimod udtrykkes der en klar hensigt med skabelsen af mennesket i Guds billede, nemlig den at repræsentere Gud på jorden og virke som hans husholder over skaberværket. Der er dermed givet udtryk for, hvad mennesket er bestemt til, altså en funktionel beskrivelse af gudbilledligheden. Hele mennesket er – som sjælelig-legemlig helhed – skabt i Guds billede og kan som sådan være sin skabers medarbejder.

Guds billede i Det nye Testamente

Hvad Ny Testamente lærer om gudbilledligheden, hviler naturligvis på det Gamle Testamente. Dette viser sig f.eks. tydeligt i en fortælling som den om skattens mønt (Matt 22,15-22 m.parr.). På farisæernes drilagtige spørgsmål, om det er tilladt at give kejseren skat eller ej, replicerer Jesus, som vi vil huske: ”Vis mig skattens mønt!” (v19). Denne mønt med kejserens billede indgraveret var – ved at stride mod billedforbuddet – anstødelig for en stærkt troende jøde⁷. I dagligdagen brugte de fleste jøder dog kejserens penge som betalingsmiddel. Derfor ligger der i Jesu bemærkning også mere, end at han har været en fattig mand; snarere har Jesus villet stille spørgernes hykleri til skue: De, der tilsyneladende var så bekymrede for, hvad de havde lov til at gøre, havde jo allerede truffet deres valg ved at bære kejserens penge på sig! Og derfor kan Jesus svare dem, som han gør: ”Så giv kejseren, hvad kejserens er, og Gud, hvad Guds er!” (v21). Dermed giver Jesus til kende: ”Når mønten bærer kejserens billede, hører den også ham til, og så skal I villigt give ham den tilbage. Men der er noget vigtigt, jeg gerne vil spørge jer om: I selv, hvis billede bærer I? Nu vil jeg ikke holde jer på pinebænken: Fordi I er skabt i Guds billede, tilhører I Gud og skylder at give jer over til ham!” Hvad vi mennesker skylder at give Gud, er altså os selv. Ligesom mønten bærer kejserens billede, således bærer hvert eneste menneske den Guds billede, som har skabt det til at leve for sig, i tro og lydighed. Jesus peger altså på den største af alle opgaver, vi har fået tildelt som mennesker: at give Gud,

⁷ Om den gudsmand Nahum, der levede i Tiberias i 2. årh, blev det fortalt, at han livet igennem ikke kastede et blik på nogen mønt, og da han blev begravet, tilhylede man statuerne i Tiberias; han skulle heller ikke som død se, hvad han gennem hele sit liv ikke havde skuet; efter A. Schlatter: *Der Evangelist Matthäus*. Stuttgart 1957, 648.

hvad Guds er. Bærer vi Hans billede, så skylder vi også at give os selv til ham i tjeneste for vore medmennesker.

Der er store konsekvenser for den kristne lære om mennesket i dette lille træk⁸. Ethvert menneske er en Guds mønt – og dog med sit helt eget præg. Mens kejserens mønt er dussinvar, intet skaberværk og uden større værdi, forholder det sig helt anderledes med den mønt, Gud har præget. Mennesket tilhører som Guds mønt Gud selv. Rabbi Eleasar b. Juda, Aqibas samtidige (begyndelsen af 2. årh. e.Kr.), siger et sted: ”Giv Ham (Gud), hvad der er hans; for du, og hvad du ejer, tilhører Ham. Og der står skrevet: ”Det er jo dig alting kommer fra, og hvad vi har givet dig, kommer fra din hånd” (1 Krøn 29,14). At give Gud, hvad Guds er, er det, der betyder noget med henblik på det kommende gudsrige. Ja, man kan sige, at hele Jesu virke tjente det formål at samle Guds ”mønter” og give dem tilbage til Gud; jf. billedordene om det mistede får og om den tabte mønt (Luk 15,1-10). Denne lære om den høje værdi, Guds mønter (d.e. Guds mennesker) repræsenterer, var det, at zeloterne, der ivrede for indsættelsen af Guds herredømme, glemte. Gud til ære var de parat til endog at ofre menneskeblod, deres eget såvel som andres. Således kunne de så kaldte sikarier (= dolkebærere) uventet stikke landsmænd ned, som samarbejdede med romerne og det midt i trængslen på tempelpladsen. Hvilken skæbnesvanger ironi lægger der sig ikke her for dagen! Så strengt søgte zeloterne at overholde billedforbuddet, hvorfor de heller ikke ville berøre en mønt med kejserens billede, og så forblev det skjult for dem, at Gud selv hele tiden fremstiller ”mønter”, mennesker, som de ikke undså sig for at lægge hånd på – og det i Guds navn! Hvor nære paralleller er der ikke til dette mønster i nutidens terrorudøvelse fra islamisters side!

Lad os blive lidt endnu ved mønten med dens påtrykte billede. Ligesom kejseren har ladet sit billede præge i mønten, sådan har Gud altså i skabelsen præget sit billede i os mennesker. Ja, Gud har præget sit billede i menneskehjertet som tegn på, at det tilhører ham. Men ligesom præget i en mønt kan udviskes, således er Guds billede i mennesket blevet slidt ned ved vores ulydighed mod hans vilje. Dog er gudsbilledet ikke helt forsvundet. Og hvad mere er: Nu har Gud sendt sin Søn, Jesus Kristus, for

⁸ Jf. til dette afsnit O. Betz: *Jesus und die Zeloten*, i *Gewalt – in Jesu Namen* (udg. af P. Beyerhaus og W. Künneth) Bielefeld 1987, 30-45, her 38f..

at forny gudsbilledet i os, så vi kan blive, hvad han har bestemt os til at være: hans børn. I Jesus står Guds billede rent og purt. Han er den tro og lydige søn. I troen på ham frelses vi til en fornyelse af gudsbilledet i os (Rom 8,29).

Kristus som Guds billede

I 2 Kor 4,4 kalder Paulus Kristus "Guds billede". Apostlen har i det foregående (v1-3) talt om sin tjeneste og på baggrund af de angreb, han har været udsat for, godtgjort, at han har handlet akkurat sådan, som en rigtig apostel må handle. Uforfærdet har han prædiker evangeliet, ikke holdt noget af det skjult, når det forekom opportunt, men lagt det frem, sådan som det er. Paulus siger, at hans gerning er sket "for Guds øjne" (v2), dvs. i fuld åbenhed. Det gør, at han bevarer modet, selv om han også møder modstand og uforstand. For apostlen lever "for Gud", for Guds øjne. Derfor har han heller ingen frygt; for hvad der kan bestå for Gud, det kan mennesker ikke fornægte eller tilintetgøre. Ikke desto mindre forbliver evangeliet skjult for mange. Ikke at de ikke kan høre det eller forstå det, men de viser evangeliet fra sig. Men sagen er den, at evangeliet kun er tilhyllet for dem, der ikke tror, og de tror ikke, fordi "denne verdens gud" har blindet deres tanker (v3b-4a). Apostlen gør intet forsøg på at skjule, at dér, hvor evangeliet om Kristus forkyndes, hvor hans herredømme proklameres, dér er også "denne verdens fyrste" på banen, om det dog kunne lykkes ham at forpurre Guds plan. Selv "lyset, der stråler fra evangeliet om Kristi herlighed, Kristus, som er Guds billede" (v4) formår han at tildække for den vantro, så at ordet om korset kommer til at stå for dette menneske som en dårskab (1 Kor 1,18). Men det er og bliver gådefuldt, at mennesket ikke kan kende Guds billede i Kristus, og apostlen kan kun forklare sig det derved, at mennesket forud er blevet blindet eller har ladet sig forblænde.

I en bisætning møder vi det udsagn, der i vor sammenhæng er alt afgørende: "Kristus, som er Guds billede" (v4 'eikon tou theou'). Kort forud har apostlen talt om at skue Herrens herlighed "med utilsløret ansigt" (2 Kor 3,18). Modsætningsvist fortælles det om Moses, at han dækkede sit ansigt til, når han stod foran Herren (jf. 2 Mos 34,24). Kristi menighed står derimod med utildækket ansigt over for sin Herre og ser ham i hans herlighed, således som den møder os i evangeliet. Der er ikke længere noget dække, som skjuler åbenbarelsen af Guds hemmeligheder for os. I stedet for blot at være tilskuere til en reflekteret åbenbarelse, er vi selv de, der – ligesom Moses – genspejler Guds herlighed. Meningen er den, at de kristne nu indtager samme

umiddelbare stilling til Herren, som det i den gamle pagt kun var forundt Moses at indtage. Ligesom Moses forvandlede gennem mødet med Gud, således forvandles den kristne gennem mødet med Kristus⁹. Endnu ser vi ganske vist ikke Kristus i hans fulde himmelske glans, i hans fuldkomne legemlighed. Hvad Ånden giver os at se, er evangeliets herlighed. Derfor følger apostlen da også til, at vi ser "som i et spejl" eller bedre "genspejlende" (3,18). Ligesom Mose ansigt genspejler Guds herlighed, således spejler den nytestamentlige menighed Kristi herlighed. Ved at stå i en levende forbindelse med ham, som lever i herligheden, genspejler hans væsen sig i os. Om end det klinger mystisk (og meget vel i sin udtryksmåde kan være influeret af græcitetens mystiske sprog), er genspejlingen noget, der sker: "Vi forvandles efter det billede, vi skuer, fra herlighed til herlighed" (3,18). Paulus' billedbrug glider her for ham. Vi genspejler jo ikke os selv, men hvad et spejl ellers ikke kan – vi forvandles, omformes til Kristi billede – "fra herlighed til herlighed", dvs. sådan, at prægset sætter sig helt igennem, hvilket alene er Åndens værk.

Uden at udsagnet om Kristus som Guds billede får en omfattende, selvstændig behandling, er det af største betydning og hviler på det bredest tænkelige fundament. Ved at Paulus kalder Kristus for "Guds billede", bliver vi mindet om, at mennesket egentlig blev skabt som "Guds billede" (1 Mos 1,26f). I Kristus står dette menneskets ur-billede atter for os¹⁰. Den, der tror på ham, finder igen tilbage, formes til det, der var Guds plan. Og Kristus er "Guds billede", for han siger selv: "Den, der har set mig, har set Faderen" (Joh 14,9; jf. også Joh 12,45; Kol 1,15; Hebr 1,3). Selv om udsagnet i Kol 1,15 om Kristus som "den usynlige Guds billede" nu ikke var ledsaget af det parallelle udsagn om "hans elskede søn" (v13), så ville det alligevel være tydeligt, hvordan omtalen af Jesus som Guds billede blot er en anden måde at tale om Jesus som Guds Søn på¹¹. Gennem Jesu sønneforhold bliver vort forhold som Guds

⁹ Jf. H. Odeberg: *Korintierbrevet*, i Tolkning av Nya Testamentet VII, Stockholm 4. opl. 1974, 309.

¹⁰ 1 kor. 15,45ff taler Paulus om Kristus som den anden Adam.

¹¹ G. Kittel: *Art eikon*, i ThW Bd. 2, 394.

børn til, gennem hans fuldendte lydighed vor tro, gennem hans barmhjertighed vor vilje til at tilgive og til at se, hvad vort medmenneske behøver¹².

Hvor tæt Guds gerning i skabelse og genløsning er forbundet med hinanden fremgår med sjælden klarhed af den s.k. kolosserbrevshymne i Kol. 1,15-20. Den ny skabning, den ny væren, grunder sig på Kristi opstandelse, Kristus som "al skabnings førstefødte" (v15). Det grundlæggende udsagn er dette: "Han er hoved for legemet, kirken", fordi han er begyndelsen, nemlig "den førstefødte af de døde", hvilket henter sin mening og mål deri, at han i alle ting er den første, Kristus som principium i skabelse og genløsning¹³. Denne nye væren fuldbyrdes gennem Kristi forsoningsdød på korset, sådan som det er beskrevet i hymnens sidste strofe, som tillige er dens højdepunkt: "For i ham besluttede hele guddomsfylden at tage bolig og ved ham at forsone alt med sig, på jorden som i himlene, ved at stifte fred ved hans blod på korset" (v19). Dette indebærer, at Kristus og hans gerning får kosmiske dimensioner. Med god grund bruger man at tale om Kolosserbrevets kosmiske kristologi.

I indledningen til Hebræerbrevet giver apostlen et rids af Guds åbenbaring i fortid og nutid. Alt, hvad Gud i tidens løb og ad forskellige veje har givet sit folk til kende gennem profeterne, peger frem mod den sluttelige åbenbaring i "én, som er Søn" (1,1f). Om ham siges det, at "han er Guds herligheds glans og hans væsens udtrykte billede" (v3). Bedre end "glans" er gengivelsen "udstråling", da Kristus ikke blot giver et genskin af Guds herlighed, men har del deri (Joh 1,1.14), ligesom solens stråler ikke kan skilles fra solen selv. Derfor kan Hebræerbrevets forfatter føje til, at Kristus er "hans væsens udtrykte billede", et fuldkomment billede af Gud, sådan som han virkelig er. Det græske ord er det samme, som bruges om det aftryk, seglet efterlader i

¹² Jf. A. Schlatter: *Die Korinther Briefe*, (Erläuterungen zum Neuen Testament 6), genoptrykt Stuttgart 1962, 258.

¹³ Således H. Gese: *Gottes Bild und Gottes Wort*, i Von Gott erkannt, udg. af Erich Lubahn og Otto Rodenberg (Theologische Studienbeiträge Bd. 3) Stuttgart 1990, 42-67, her 66-67. Kolosserbrevshymnens teologiske rækkevidde uddybes i Harald Riesenfeld: *Alt er skapat i Kristus* (Festskrift til Regin Prenter) København 1967, 54-64.

vokset. Stærkere kan sagen ikke udtrykkes, at Kristus er Guds herlighed hos os¹⁴. Det er i ham vi ser, hvad Gud vil os og gør mod os.

Mennesket som Guds billede

Hvad er det da, Gud gør mod os? Det siger apostlen Paulus meget klart i Rom 8,29: "For dem, han forud har kendt, har han også forud bestemt til at formes efter sin søns billede, så at han er den førstefødte blandt mennesker." At Gud handler i kristnes liv, er selve grundlaget for troens vished. Det er indeholdt i Guds nådige forsyn og forudbestemmelse, som vi ikke må tvivle på, men for noget andet møde med tilbedelse og tak (jf. ApG 13,48; Ef 1,4; 1 Pet 1,2). Hvad der ligger i, at Gud har kendt os forud, kan vi bedst omskrive på denne måde: Gud har i sin kærlighed kendt os længe i forvejen, i sin kærlighed længe søgt at finde os. Når vi tror på ham, skyldes det, at han allerede længe forinden har været på vej til os, ja, længe før vi kunne elske ham. Som apostlen Johannes siger: "Vi elsker, fordi han elskede os først" (1 Joh 4,19). I forlængelse heraf "har han også forud bestemt" et mål for os. Den kærlighed, han omfatter os med, har bestemt os til "at formes efter hans søns billede". Jesus Kristus er Guds billede, i ham er Gud selv til stede. Mennesket blev skabt i og til gudbilledlighed. Ved synden er dette gået til grunde. Dog i Jesus Kristus står Guds billede der nu igen, og gennem ham har vi igen adgang til vor egentlige bestemmelse; for han vil ikke forblive alene, men være "den førstefødte blandt mennesker". Ikke blot indsættes vi som Guds børn, vi bliver samtidig indsat i broderskabet med Guds Søn, han, som er den førstefødte "blandt mange brødre" (jf. Hebr 2,12). Guds billede, som er til stede i Jesus Kristus, er hans væsen. Det er hans liv og hans herlighed, som han meddeler os og giver os. Det er i ligedannelsen med Guds Søns billede, at menneskets gudbilledlighed genoprettes. Dertil har Gud bestemt os, det er den kristnes mål: at formes efter Guds Søns billede. Jævnfør Jesu ord i Matt 12,50: "For dem, der gør min himmelske Faders vilje, er min bror og søster og mor", og ligeledes den opstandnes ord til Maria Magdalene ved graven: "Hold mig ikke tilbage, for jeg er endnu ikke steget op til Faderen; men gå hen til mine brødre og sig til dem: Jeg stiger op til min fader og jeres fader, til min Gud og jeres Gud" (Joh 20,17), og endelig i det eskatologiske perspektiv, apostlen Johannes udkaster: "Mine kære, vi er

¹⁴ Således S. Ruager: *Hebræerbrevet fortolket*, (Det danske Bibelselskab) København 1982, 19f.

Guds børn nu, og det er endnu ikke åbenbaret, hvad vi skal blive. Vi ved, at når han åbenbares, skal vi blive ligesom han, for vi skal se ham, som han er" (1 Joh 3,2).

I 1 Kor 15,45-49 foretager Paulus en sammenligning mellem det jordiske menneske, den første Adam, og det himmelske menneske, den anden Adam, som er Kristus. Hvad det gælder om for os som troende er, at "ligesom vi har båret det jordiske menneskes billede, skal vi også bære det himmelske menneskes billede" (v49). Men lad os følge apostlens argumentation forfra. Skriften siger om det menneske, som Gud skabte, at det blev et levende væsen (1 Mos 2,7), egentlig en sjæl, som har liv. Dermed udtrykkes det højeste, der er at sige om mennesket. Det rækker imidlertid ikke til at udtrykke, hvad Kristus er. For han får Åndens gave, hvorved Kristus ikke bare har liv for sig selv, men sådan at han formår at skabe det i andre. Det er netop Åndens kendetegn, at den har den skabende kraft i sig (jf. Joh 6,63), som frembringer liv dér, hvor der ikke er liv. Derfor er Kristus heller ikke indordnet som en af de mange Adams sønner, men står over ham som en ny Adam, et første menneske, gennem hvem Guds skabermagt giver sig til kende. Jævnfør vidnesbyrdet i Joh 1,3 om, at vi er skabt ved Kristus, i hvis billede vi også fornyes (Kol 3,10).

Af natur og fødsel følger vi alle den første Adam. Sådan som den første Adam var beskaffen, sådan er også vi: jord af jord, begrænset i vor legemlige eksistens og præget af forgængelighed (jf. Sl 51,7; 103,14ff). Dog ved troen på Jesus Kristus, hvem Hebræerbrevet taler om som "troens begynder og fuldender" (12,2), rykker vi ind i hans følge, som formår at skabe nyt. Således beskaffen, som det himmelske menneske er, således får også de, der tilhører ham, lov til at være. Nu bærer vi det jordiske menneskes billede, og dog er det os, det gælder, nemlig det herlige løfte om, "at vi også skal bære det himmelske menneskes billede" (v49). Vi mærker os ordlyden, at "vi skal bære den himmelskes billede". Det står endnu foran os som det håb, vi lever ud af. Eller som apostlen Johannes siger: "Det er endnu ikke åbenbaret, hvad vi skal blive" (1 Joh 3,2). Vi har endnu denne skat "i lerkar" (2 Kor 4,7), men den tro bærer os, at vor opstandne Herre vil give os det nye, fuldkomne herlighedslegeme.

Men processen fra at være den gamle Adam til at blive Kristus-menneske er allerede i gang, som det fremgår af Kol 3,9-10: "(v9) Lyv ikke for hinanden, for I har aflagt det gamle menneske med dets gerninger (v10) og iført jer det nye, som fornyes i sin skabers billede til at have erkendelse". Er der noget, som kan skade fællesskabet mellem mennesker, er det løgn; for løgn avler løgn. Er løgnen først blevet

fremherskende, vil man uvægerligt gemme sig for hinanden og bestandig gå bag ryggen på hinanden. På den måde opstår den fuldkomne modsætning til det fællesskab, som vi er kaldet til at have med hinanden, og som vi virkelig har, når vi vandrer i lyset. Deraf den klare appel: "Lyv ikke for hinanden" (v9a). Denne formaning motiveres med en fornyet henvisning til, at den kristne har aflagt det gamle menneske og iført sig det nye menneske med de krav, det stiller til livsførelsen (jf. Ef 4,22-24): "(v9b) I har jo aflagt det gamle menneske med dets gerninger (v10) og iført jer det nye, som fornyes i sin skabers billede til at have erkendelse". Ligesom Paulus i Kol 2,11f har talt om, at den troende i dåben er begravet og opstået med Kristus og således har aflagt det syndige legeme, således taler han her om, at han har aflagt ("afklædt sig") det gamle menneske og iført sig ("iklædt sig") det nye. Det gamle menneske er mennesket, sådan som det er fanget i sine onde tilbøjeligheder og begæringer. Det menneske har som sin prototype Adam. Det nye menneske derimod er det genfødte menneske, som drives af Ånden (Rom 8,14; Gal 5,18) og hvis prototype er Kristus. Jf. 1 Kor 15,22: "For ligesom alle dør med Adam, skal også alle gøres levende med Kristus" og v49: "Og ligesom vi har båret det jordiske menneskes billede, skal vi også bære det himmelske menneskes billede". Der er altså ikke tale om et abstrakt ideal, som man skal stræbe imod – som Olof Linton rigtig påpeger i sin kommentar til stedet her. Det nye menneske har taget skikkelse i Kristus. Mennesket var skabt i og til Guds billede (1 Mos 1,27), men dette billede blev ødelagt gennem synden, som kom ind i verden allerede ved Adams ulydighed (Rom 5,12ff). Nu har det taget skikkelse i Kristus, som er Guds billede; jf. Kol 1,15: "Han er den usynlige Guds billede, al skabnings førstegrøde". Det nye menneske kommer altså ikke i stand ved anstrengelser, som det gamle menneske gør sig. Det nye menneske har allerede taget skikkelse i Kristus, og et nyt menneske bliver man blot derved, at det nye menneske, Kristus, tager skikkelse i den troende, ved at han "iklæder sig Kristus". Kun på den måde opstår det rette menneske, mennesket efter Guds tanke, i hans afbillede¹⁵.

Slutning

Som det er fremgået af det foregående, har hensigten naturligvis ikke været at udkaste, hvad Bibelen selv forbyder, et billede af Gud. Udgangspunktet har fra først af været

¹⁵. Linton: *Pauli mindre O brev* (Tolkning av Nya Testamentet IX) Stockholm 1964, 255.

det: at fremstille betydningen af udsagnet om mennesket som skabt i Guds billede. Efter Guds vilje skal mennesket være Guds billede, så at det fremstår med hans præg og i færd med at handle på hans vegne på jorden, som hans mandatar. Og skal det siges meget kort, er det det, der var skabelsens mål, og som nu – bag om syndens ødelæggende værk – er kommet til målet, nemlig i det nye menneske, Jesus Kristus¹⁶. Ved at se på ham lærer vi, hvad det er, der kvalificerer gudsbilledet og alene bringer det i stand, nemlig tillid og selvfornektelse, lydighed og tjenersind (jf. Fil 2,5ff).

Hvilken betydning har det, der her er sagt for vores daglige liv? Vi ved, hvordan vor tid på en særlig måde er behersket og styret af billeder, de billeder, vi støder på i enhver kiosk, på fjernsyn og film, og de billeder, ikoner eller idoler, som mennesker selv danner sig og søger at indrette deres liv efter. Den kristne prædiken må uvilkårligt advare mod den pseudoreligiøse funktion, disse billeder udøver, så at mennesker ikke forledes til en ny form for afgudsdyrkelse. Det betyder ikke, at kirken ikke kan tillade sig at bruge billeder i sin undervisning med henblik på at anskueliggøre og eksemplificere. I givet fald ville vi jo fornægte den rige billedbrug, som Bibelen selv benytter sig af.

Her kunne der være anledning til at komme ind på spørgsmålet om udsmykning af vore kirker. Hvilke billeder bør finde plads dér? Er der i det hele taget særlige krav, som en kunstner må opfylde for at kunne tildeles opgaver i kirkens hellige rum? Nu tilkommer det ikke mig at besvare disse spørgsmål. Men svarene må på en eller anden måde søges i sammenhæng med det emne, vi har foran os i dag: Guds billede. Efter min mening er der ét billede, som ikke kan undværes i en kristen kirke, og det er billedet af den korsfæstede Herre Jesus Kristus. Det indebærer, at der på ethvert alter – efter gammel skik – bør være et krucifiks, som samler opmærksomheden og indbyder til andagt. Dermed står den Herre os til stadighed for øje, som vi er kaldet til at ligne, vi, som har iført os det nye menneske, som fornyes i sin skabers billede til at have erkendelse (Kol 3,10). Vi mærker, at det drejer sig om en vej, en erkendelsesvej, hvor vi går frem fra erkendelse til erkendelse. Erkendelse her forstået som det i troen at vokse sammen med Kristus, stadig mere at formes til at blive Hans billede.

¹⁶ Jf. her og til det følgende L. Coenen, Art. *Bild*, Theologisches Begriffslexikon zum Neuen Testament Bd.1, Wuppertal 2.opl. 1979, 122.

Derfor vil jeg også slutte med et salmevers af den store, danske salmedigter N.F.S. Grundtvig:

*Lad da Jesus Kristus være
ét og alt for os på jord,
Herren til Gud Faders ære,
som hans billed, så hans ord!
Da i Jesu navn Gud Fader os sin borg og favn oplader.*

Grundtvig 1836¹⁷

Dryp

Vatikanum II i historien

Nej, nej, kære Moses. Ifølge dekretet om religionsfrihed på Vatikanum II har du ikke lov til at hindre os i at tilbede guldkalven

Fra Mitteilungsblatt. Priesterbruderschaft St. Pius X. Nr. 356

¹⁷ Den danske Salmebog nr. 608, v.

Undgå for alt i verden kristendommens strømførende kerne – hvis du vil frem i kirken!

Når danske konfirmander ifølge Kristeligt Dagblad skulle tro mindre på Gud efter endt konfirmationsforberedelse, end før de begyndte, kan det ikke skyldes andet end præsterne, der har så travlt med at gøre kristendommen lækker. Man kan også gøre kristendommen så lækker, at man får brækfornemmelser af den. Kristendom som fastfood uden vitaminer, men rigeligt med fedt og sukker!

Anders Raahauge, der er journalist ved Jyllands Posten, har i sin avis skrevet en kommentar herom med titlen ”Det tynde øl”. Han siger bl.a., at præsterne ikke har mange kerner i brødet til konfirmanderne. Det slutter han ud fra det tynde øl, der serveres for de voksne:

”Ikke så få danske præster træder nemlig sig selv over tærne for ikke at vække anstød. Forkyndelsen fortyndes ofte, til den kun rummer det minimum, man håber, det moderne menneske vil anerkende: noget om hverdagens stress, om at tage sig tid til det nære og om skønheden i en bølgende kornmark.

Skal der tales om synden, så udgøres den såmænd blot af den globale opvarmning eller forbrugerismens overfladiskhed.

Nåden er en lille varm barnehånd eller en køn solopgang og forbindes nødtigt med en frelser, der døde på et kors.

Når det ofte er serveringen for voksne mennesker, hvilken baby-mos får så muligvis ikke de 14-årige? De gider vel dårligt rebellere mod sådanne blege spegepølser, endsige blive religiøse ved dem. De kan ikke bygge nogen tro på, at man skal huske at være til stede i nuet og lade være med at mobbe.

Nej, teologerne frygter mere end noget, at man skal finde dem gammeldags eller dogmatiske, og derfor undgår de gerne kristendommens strømførende kerne.”

Husk det, kære venner: undgå for alt i verden kristendommens strømførende kerne - hvis du vil frem i kirken!

En alternativ politik

Af lektor Torben Riis i *Respekt for Menneskeliv* Nr. 3-2008

At det ikke er let at adskille politik og kristendom, viser til fulde abortdebatten. I RFM nyt, som er medlemsblad for foreningen ”Respekt for menneskeliv” skriver redaktøren, lektor Torben Riis, følgende beagtelsesværdige ord:

”. . . Kristendemokraterne skal altså på ingen måde opgive kampen mod fri abort, men politisk skal denne kamp ikke i første række føres med moralske argumenter og slagord. Partiet skal derimod lægge en politik frem, som kan skabe de rammer, der skal til for at familierne igen kan trives og vokse.

Når førstegangs fødende kvinder i dag er 30 år i gennemsnit, når fødselsraten kun er 1,8 og altså endnu ikke er tilstrækkelig til at sikre status quo, når skilsmisseprocenten fortsat stiger og flere og flere vælger ægteskabet og familien fra – så er det ikke blot en skæbne, der overgår os, ligesom en naturkatastrofe, eller en uomgængelig samfundspolitisk udvikling, så er det tværtimod resultatet af mange års kortsigtede politiske dispositioner, som nu bør tages op til fornyet overvejelse.

I praksis kunne det ske ved, at partiledelsen satte sig ned og lavede en liste over alle de forhold, der i dagens Danmark lægger en dæmper på familiernes lyst til at sætte børn i verden eller direkte hindrer dem i det. Jeg tror, man vil blive forbavset over, hvor lang en sådan liste bliver.

På dette grundlag ville man så kunne udforme en politik, der tager udgangspunkt i den enkelte families behov, og som derfor gør op med den børne- og familiefjendske tankegang, der har præget dansk politik i årtier.

Der vil blive behov for en omlægning af skattesystemet, af den måde vi har indrettet arbejdslivet på, af socialpolitikken, boligpolitikken og meget mere. Kort sagt, en reformpakke, der kommer til at berøre de ”tunge” områder af dansk politik – tunge, fordi det er de områder, der griber føleligt ind i folks hverdag og derfor også vil have et konkret og forståeligt budskab til vælgerne.

Flere og flere konverterer til kristendommen

Af Armin Schwibach

Magazin für christliche Kultur 50-51 2008, (Rom. Kath.), internet.

Dér kom chokket! – I foråret kom budskabet, at Islam er ”den i verden mest udbredte religion”. Mange medier føjede til: Selv Vatikanet bekræfter det. Nyhedenskabets grinede i skægget: dette er jo beviset for, at religion i første række bare opfylder trangen til irrationel tilfredsstillelse af instinkterne såvel som længslen efter det ukendte. Og den slags kan afhjælpes med en god gang oplysning. Også mange kristne, særligt katolikker, bukkede under for fristelsen til at se skamfuldt på hinanden. Havde ikke netop i de sidste år kristendommen og den katolske kirke nået en maksimal synlighed? Var det hele ikke bare en fuser – en pave-fuser, en spiritualitetsfuser? Hvorfor er Islam så tiltrækkende? Hvad er der i vejen med os?

Det er rigtigt: for en kristendom, som tilpasser sig et herskende vesterlandsk verdensbillede, som i sit hjerte bærer materialismen, hedonismen (=nydelsessygen) og relativismen, kan en sådan oplysning let gøre svimmel. Men hvordan ser det i virkeligheden ud? Hvad betyder det, at ”Islam er den mest udbredte religion”? Og: hvordan står det til med det naive billede af et islam, hvor der hos de troende tilsyneladende ingen problemer er?

Først til tallene, som ikke burde forurolige, for kvantitet siger ikke noget om kvalitet. En statistisk årbog angiver følgende:

1993:

Kristne: 1.833.022.000

muslimer: 971.328.700.

(heraf katolikker: 1.025.585.000)

2002:

Kristne: 2.000.000.000

muslimer: 1.300.000.000

(Uden procentsats for katolikker)

2007:

Kristne: 2.153.626.420

(heraf katolikker: 1.115.000.000

muslimer: 1.322.793.214

Af disse angivelser følger, at Islam talmæssigt overhovedet ikke har overhalet kristendommen, men kun antallet af katolikker. Endvidere må det tages i betragtning, at angivelserne for muslimer ikke har samme objektive værdi som angivelserne for kristne. Man går simpelthen ud fra, at der findes lande, hvis befolkning er 100% muslimsk, hvad utvivlsomt ikke svarer til sandheden. Hvordan det end forholder sig: tallene har kun en ren relativ værdi. Deres effektive beviskraft er kun ringe.

Hvad der er betydeligt mere interessant og burde gøre kristendommen og her særligt den katolske kirke mere eftertænsom, er fænomenet med stigende omvendelser af muslimer til kristendommen. Ved påske i år løb billederne af Magdi Allams dåb gennem pressen. Den kendte ægyptisk-italienske journalist, der årevist har levet under politibeskyttelse og hørt til de hårdeste kritikere af Islam, idet han henviste til, at en skelen mellem en mådeholden Islam og en fundamentalistisk Islam i det væsentlige kun svarer til vestlig ønsketænkning, modtog påskenat dåben af pave Benedikt XVI. ”Skandale”, skreg nogle, ”det er det forkerte tegn, og hvad nu med den interreligiøse dialog?” For man mærker ikke sjældent den opfattelse, at bedre end at optage konvertitter er det at hjælpe dem til at leve deres religion så godt som muligt. Kort og godt: nej til mission.

Men hvordan ser det virkelig ud med det gerne fortrængte fænomen, der hedder konversioner? I det stille handler det om en proces, der hidtil kun har fundet ringe opmærksomhed og dog angår millioner af mennesker verden over. Ifølge den britiske avis ”The Times” er det 15 % af de i Europa bosatte muslimer, der har opgivet deres religion og for størstedelens vedkommende er gået over til kristendommen. Ifølge avisens angivelser er der alene i Storbritannien 200.000 muslimer, som har vendt Islam ryggen. Skønsmæssigt omvender i Frankrig 15.000 muslimer sig til kristendommen. 10.000 af dem bliver katolikker, resten tilslutter sig protestantiske samfund.

Allerede i år 2006 udtrykte sheik Ahmad al-Qataani i et interview med TV-stationen Al-Jazeera bekymring over, at netop i Afrika, hvor Islam altid var den mest repræsenterede religion, havde i sammenligning med det sidste århundrede antallet af muslimer lidt en stærk tilbagegang. Modsat må man fastslå, at antallet af katolikker fra 1,2 millioner i år 1902 var steget til 330 millioner ved århundredets slutning. Hver time – således den muslimske repræsentant – ville 667 muslimer i Afrika omvende sig til kristendommen, hver dag 16.000, hvert år 6.000.000 – bekymrende store tal, mente al-Qataani.

Sandsynligvis har sheiken bevidst overdrevet for at provokere en modreaktion hos sine religionsfæller. En kendsgerning er det, at Islam vokser i verden ved stigende fødselsrate, kristendommen ved omvendelser. Som den evangelikale prædikant Wolfgang Simpson udtalte, er i de sidste årtier flere muslimer gået over til kristendommen end i alle de foregående århundreder.

I Algeriet førte en massekonversion af 80.000 mennesker til, at regeringen udstedte en lov, som straffede den kristne proselytisme hårdt. I Marokko beklagede talrige avisartikler omvendelsen af 40.000 muslimer. I Sudan har i de sidste 20 år mere end 5.000.000 mennesker vendt sig til kristendommen trods hård forfølgelse fra regeringens side. Efter årtierlange krige i Kaschmir registrerer kristendommen på en fundamentalistisk-islamisk baggrund talrige undergrundskonversioner. Menneskene kan ikke mere holde ud at leve med fundamentalismen og kommer til kirken for at finde fred. Muftien af Perak i Malaysia anslår antallet af dem, der officielt vender sig fra Islam, til 250.000. Den statslig godkendte apostasie er i Malaysia en ret, som blev tilstået de etniske mindretal.

Frem for alt lægger de evangelikale kristne bevægelser ved denne missionsvirksomhed en endnu ikke set iver for dagen. Og den katolske kirke? Flere gange har jesuiten, islamisten og Benedikt XVI's rådgiver i Islam spørgsmål, P. Samir Khalil Samir sj, henvist til, at i lande med muslimsk flertal er katolske præster og også biskopper tilbøjelige til ikke at acceptere menneskers ønsker om omvendelse til kristendommen og med henvisning til et interreligiøst-dialogisk fællesskab fraråder konversion. Således viser det sig netop i dag, hvor vigtig den af Troskongregationen i december 2007 offentliggjorte ”læremæssige note til nogle aspekter for evangelisering” er: det må indtrængende og uigenkaldeligt gøres bevidst, at der ikke findes nogen evangelisering uden mission.

For – sådan lyder noten: ”Også selv om ikke-kristne kan blive frelst gennem den nåde, som Gud skænker ad veje, som kun han kender, kan kirken dog ikke lade ude af betragtning, at de (de ikke-kristne) i denne verden mangler et overordentligt højt gode: erkendelsen af Guds sande ansigt og venskabet med Jesus Kristus, ham der er ’Gud med os’. For ’der er intet skønnere end at blive fundet af evangeliet, af Kristus. Der er intet skønnere end at kende ham og at skænke andre venskabet med ham’” Netop katolske kristne må igen finde mod til at erkende og modigt opfylde deres alleregentligste opgave, som Benedikt XVI beskriver det: Forkyndelsen af og vidnesbyrdet om evangeliet er den allerførste tjeneste, som kristne kan give hvert enkelt menneske og hele menneskeslægten, de er dog kaldet til at formidle Guds kærlighed til alle, den kærlighed, som er blevet helt åbenbart i verdens eneste forløser, Jesus Kristus.

Bekendtgørelser

Landskonvent 2009

Landskonventet 2009 afholdes i Kristi Himmelfartsdagene den 21.-23. maj 2009 i Hans Egede kirke og menighedslokaler i København.

Hovedtema bliver ”Inkarnationen”.

Generalkapitlet afholdes fredag den 22. maj 2009 kl. 11 med dagsorden efter vedtægterne.

Kirkelig sommerlejr 2009

Der planlægges Kirkelig sommerlejr på enten Sundevedcentret eller Hellig Kors Kloster i dagene 24.-31. juli 2009.

Tilmelding til Henrik Ertner Rasmussen. Privat: Kildebakken 1, Everdrup, 4733 Tappernøje. Tlf. 5556 4017.

Formand

Pastor em. Olav Fog, J.P. Sørensens Vej 30, Tebstrup, 8660 Skanderborg. Tlf. 8653 8008.

Øvrige bestyrelsesmedlemmer

Chefkonsulent, cand. jur. Chr. Ankerstjerne Rønneberg, næstformand, Sdr. Fasanvej 20, 2000 Frederiksberg, tlf. 3645 8404

Pastor Steen Sunesen, forretningsfører, Kalmargade 41 st. tv., 8200 Århus N. Tlf. 86108348. E-post: steensunesen@stofanet.dk

Pastor René Møller Yde, c/o Prestekontoret, Rådhuset, 5430 Bremnes, Norge. Tlf. arbejde: 53 42 32 88, Tlf. Privat: 97 50 42 65.

Generalsekretær, pastor Henrik Ertner Rasmussen, Box 60, 2880 Bagsværd. Tlf. 4444 1313. Privat: Kildebakken 1, Everdrup, 4733 Tappernoje. Tlf. 5556 4017

Cand. scient et stud. theol. Poul Steenberg, Vanløse Allé 54, 2. th., 2720 Vanløse. tlf. 3535 3016.

Bankforbindelse

Danske Bank, Giro 208-8142. Gaver modtages med tak.

Redaktør af Re-formatio

Pastor em. Olav Fog, J. P. Sørensens Vej 30, 8660 Skanderborg, tlf. 8653 8008

Abonnement & medlemskab

Re-formatio koster 175,- kr. årligt i abonnement og løber indtil det opsiges skriftligt. For

Medlemskab af FKF incl. Abonm. 275,- kr. årligt, for pensionister 200,- kr. Adresseændringer til forretningsføreren.

RE-FORMATIO's Forlag

Pastor em. Olav Fog, J. P. Sørensens Vej 30, 8660 Skanderborg, tlf. 8653 8008. Danske Bank 9570-5616050. E-post: Olavfog@tele2adsl.dk

RE-FORMATIO

ÅRGANG 50

December 2008. Nr. 4

<i>Forsidebilledet</i>	102
<i>Redaktionelt</i> Farvel og tak – velkommen og god arbejdslyst	102
<i>Prædiken</i> Hans Olav Okkels: Med os han bytter så underlig	103
<i>Artikel:</i> Kirsten Kjærulff: Hildegard af Bingen.....	106
<i>Essay</i> Søren Ruager: Den usynlige Guds billede. Guds billede i Bibelens budskab	110
<i>Dryp</i> Vatikanum II i historien	125
<i>Kommentar</i> Undgå kristendommens strømførende lag – hvis du vil frem	126
<i>Kommentar</i> Torben Riis: En alternativ politik	127
<i>Oikumene</i> Flere og flere konverterer til kristendommen.....	128
<i>Bekendtgørelser</i> Landskonvent 2009.....	131
<i>Bekendtgørelser</i> Kirkelig sommerlejr 2009	131